

בעד מי להצביע? מדריך-בחירות (2)

גדולים וקטנים

הפעולה של ר"ץ כתחום המאבק בכפייה הדתית, למען זכויות האזרח בישראל וזכויות האדם בשטחים הכבושים חשובה וברוכה.

בזמן האחרון התקרמה ר"ץ מרחק ניכר לעבר ההכנה שצריכים לדבר עם אש"ף ולהגיע לדר קיום עם מדינה פלסטינית. כמשך שנים התנגדה לכך ר"ץ מכל וכל, ואף הטילה חרם קיצוני בכל המוסדות הדוגלים נקו הזה. עכשיו היא אימצה לעצמה את הקו הזה, והדבר מעיד על ההתקרמות הגדולה שחלה בציבור שלה.

אופי הציבור של ר"ץ קובע גם את שיטתה. הפעילות הפרלמנטרית שלה מצויינת. היא מצטיינת בניסוח תגובות ובהפעלת אמצעי-התיק שורת. אין היא חזקה בפעולה ברחוב. זוהי מיפלגה מכובדת, בשולי הקונסנזוס הלאומי, אך עדיין בתוכו. היא תהיה תמיד בשורה השניה, לא בשורת החלוצים. אך שם אפשר לסמוך עליה.

יש הרבה מה להגיד בזכות ר"ץ. עצם העובדה ששני אישים עצמאיים מאוד, כמו שולמית אלוני ויוסי שריד, הצליחו לשתף פעולה ביניהם כמשך זמן כה רב היא תופעה חיובית בנוף הישראלי.

מה הוא מצביע כיום בעד ר"ץ וידע בעד מה הוא מצביע.

מ שני הצדדים של ר"ץ נמצאות תנועת-המרכז ומפ"ם.

לכאורה, אין הבדל גדול בין שלוש הרשימות האלה. מבחינת ההברעות הגדולות על מילחמה ושלום, סיפוח או מדינה פלסטינית, דיכוי או הירברות עם אש"ף, ההבדלים ביניהן הם מינירליים — אם הם קיימים בכלל.

כל שלוש המיפלגות נמצאות בדרך המלך לקראת עמדות, שאותן הן פסלו בעבר בשצף-קצף. כל שלוש מבררות עתה בחציפה על הצורך להדבר עם אש"ף ולהסכים להקמתה של מדינה פלסטינית. בעוד כמה חודשים, כאשר הציבור שלהן ידוהן אותן, הן יאמרו זאת כפה מלא.

אם כן, איך לבחור ביניהן?

ההבדל הוא בשטח החברתי-כלכלי. תנועת-המרכז-שינוי מנסה לפנות אל ציבור שהוא ימני בהשקפתו החברתית, ו"שמאלי" בתפיסת הבעיות הלאומיות. בעלי-בתים יוניים, מתנגדי כור וקופת-חולים, סיפוח השטחים ומסחהכ נסה על ריווח-הבורסה. במידה מסוימת היא דרמה למימ"ד, הפונה אל ציבור שהוא גם דתי וגם יוני.

השאלה היא: האם יש בכלל ציבור כזה? ואם כן, מה גדולו?

מי שתומך בעמדות מרכז-ר"ץ מפ"ם בעניינים לאומיים, יחד עם תפיסה חברתית-כלכלית ימנית, יצביע בעד תנועת-המרכז. אם הוא רוחש אהדה אישית לאמנון רובינשטיין, מה טוב.

א ותו הדבר, אך בכיוון ההפוך, נכון לגבי מפ"ם.

לפני חצי שנה היה נדמה שמפ"ם נמצאת במצב עגום מאוד. היא נראתה כמיפלגה עייפה ומיושנת ללא-תקנה, מיפלגה שאבד עליה הכלת, מיפלגת הקיבוצים, מיפלגה העומדת להיעלם.

מאז הצליחה מפ"ם לשקם את מעמד דה-בדלתה-הקלה בצורה מפתיעה למדי. יש לזקוף זאת במידה רבה לזכותו של אדם אחד, שבא אליה מבחוץ: יאיר צנן. הוא השכיל להעניק לה תרומת צעירה יותר, ערכנית יותר, עירונית יותר, אם כי לא הצליח לשכנע את המחוסר-הערתי.

עכשיו נראית מפ"ם כמתחרה רצינית לר"ץ. הסברת מפ"ם מצביעה על ההבדל בין השתיים: המהות הרוציאית לית.

צנן ואנשיו הצליחו לשכנע את הציבור שביאמת איכפת מפ"ם מה קורה לציבור המקופח, לעובדי-החרושת הוותיקים, למונטלים, לרפרקים. הם השקיעו עבודה פרלמנטרית שטתית של שנים להבטחת תוספת-היוקר ותשלומי-הסעד, עד, והם מבקשים עתה לקצור את היבול.

(המשך בעמוד 28)

אומר משהו על מצבו העגום של המדינה הזו.

מה ההבדל בין תנועת-המרכז, ר"ץ, מפ"ם, המתקרמת ורק"ח?

מי שמתלבט ביניהן, על פי מה הוא צריך להחליט?

מ בין כל אלה, נדמה כי ר"ץ היא הפעם הלא-במיקרה בחרתי בהגדרה זו, הלקוחה מערלמה של העילית החברתית, עולמם של יאפיס, בוטיקים ופאבים.

כי ר"ץ היא מיפלגה השייכת לשוכבת-העילית החברתית של ישראל, שייכתם של אשכנזים מסורתיים, בעלי קיום ממשלה רק כדי לסחוט ויתורים מן הליכוד.

אם המערך יוכל להקים ממשלה "שמאלית", אך המיפלגות הקטנות יהיו חזקות, יוכלו לדחוף את המערך לעבר ההידברות עם אש"ף. גם אם ר"ח והמתקרמת יושארו או מחוץ לקואליציה, אך קולותיהן יהיו ררושים לקיום הממשלה, תהיה להן השפעה בכיוון זה.

יש גבול ללחץ זה. כוחן של המיפלגות הקטנות יכול להוות לא רק מכשיר לסחיטה (במובן החיובי) נגד המיפלגה הגדולה — אלא גם מכשיר לסחיטה ביד המיפלגה הגדולה הווקא.

כלומר: יתכן מאוד שאם המערך יוכל להקים ממשלה לבדו, בראש גוש חוסם של 61 או 62 מנדטים, הוא יעדיף בכל זאת להקים קואליציה עם הליכוד. או ישתמש ביכולתו התיאורטית להקים ממשלה רק כדי לסחוט ויתורים מן הליכוד.

ש עה קלה אחרי גניחת הקלפיות, ישלפו הרבה אנשים את עטיסם וירשמו את התוצאות.

באותו רגע לא יהיה איכפת להם כמה נגראטים קיבלה כל מיפלגה בנפרד. הם יסדרו את כל התוצאות בשני טורים: הטור של הגוש ה"שמאלי" והטור של הגוש ה"ימני".

הם יבקשו תשובה לשאלה אחת בלבד: האם יכול גוש אחד להקים לבדו ממשלה?

אם לא, ליתר ריוק: האם יכול כל גוש למי נוע מיריבו להקים ממשלה לבדו? זה נקרא "גוש חוסם".

מ בחינת "הגוש החוסם", אין כל חשיבות לחלוקת הכוחות בתוך הגוש.

לא חשוב אם הצביע מישוה בעד המערך, שינוי, ר"ץ, מפ"ם, המתקרמת או רק"ח. זה אותו הדבר. לא חשוב אם הצביע מישוה בעד הליכוד, הת"ח, צומת, מולדת, או אחת המיפלגות הדתיות. גם זה אותו הדבר.

מבחינה מכרעת זו, הצבעה בעד ר"ץ או רק"ח דינה כהצבעה בעד המערך. והצבעה בעד התחיה או ש"ס דינה כהצבעה בעד הליכוד. היינו הך. בכל הלוח הצפוף הזה יש רק רשימה אחת ויחידה, שהצבעה בעדה יכולה לגרום לשינוי. והיא רשימת מימ"ד.

כי הקולות של מימ"ד יבואו לה מן המאגר של המפר"ל, השייכת לגוש הימני, בעוד שמימ"ד שייכת לגוש השמאלי. רשימה זו — והיא בלבד — יכולה להעביר קולות מגוש אחד לגוש אחר. אם תזכה מימ"ד במנדט אחד על חשבון המפ"ד, היא תשנה את החשבון בין הגושים בשני מנדטים.

ההצבעה בעד כל שאר הרשימות היא, קודם כל, הצבעה גרשית. ולא חשוב אם הקול ניתן לרשימה מסויימת או לשכנתה, למיפלגה הגדולה או למיפלגה קטנה, למיפלגה מתונה או למיפלגה קיצונית.

ק אחרי שהוכרע החשבון הגדול, ה"ב"ד גוש, חשובה השאלה איך התחלקו הקולות בתוך כל גוש.

אם גוש גרש אינו יכול להקים ממשלה, וייווצר שוב הכרח להקים ממשלה אחת-לאומית, יש חשיבות למיפלגת הקולות שניתנו למיפלגה הגדולה, להסביר דיל מן הקולות שניתנו למיפלגות הקטנות.

אם תהיה לרשימת המערך עדיפות גדולה על רשימת הליכוד, היא תתבע לעצמה את ראשות הממשלה, ואולי גם יתרוונת אחרים. אם הליכוד יהיה במצב כזה, הוא ינהג כך גם הוא.

אם נכלל יש אמת כלשהי בקריאת המיפלגות הגדולות שלא להצביע בעד המיפלגות הקטנות, הרי היא טמונה בנקודה זו, ובה בלבד. יש להניח כי בקואליציה כזאת לא יכללו התחיה וגרורותיה מימ"ד, ר"ץ מפ"ם המתקרמת-רק"ח משמאל. לכן יקבעו בה יחסית-כוחות שבין שתי המיפלגות המרכזיות.

מי שמהסס בין מיפלגה גדולה ובין מיפלגה קטנה, בגרש הימני או השמאלי, ל" צריך להחליט אם נקודה זו חשובה לו.

א אם אחד משני הגושים יוכל להקים ממשלה משלו, יהיה חשוב איך יתחלקו הקולות בתוך הגוש.

אם המיפלגות היותר-רדיקליות כי תוך הגרש יקבלו מישקל נוסף, הם ישיעו על הקואליציה בכיוון זה. אם המיפלגות הרדיקליות יהיו שוליות, תהיה הקואליציה כולה מתונה יותר.

אם הליכוד, למשל, יוכל להקים ממשלה ימנית, אך התחיה-צומת-מולדת יהיו חזקות, תהיה הממשלה הימנית סיפוחיסטית ומתנחלת יותר. אם הדתיים יצברו כוח רב, יכריחו את הממשלה להגביר את הכפייה הדתית.

השכלה ומעמד, המבקשים להיות בסדר. אנשים החולכים פעם בכל כמה חר"דשים להסגנת, שלום עכשיו, המתרג"ש שים ליד ארוחת-הבוקר בקוראם על הזר וועה האחרונה בחברון או בעזה, על השערוריה בבנק או במועצה דתית.

זה טוב וזה רע — בהתאם לנקודת-ההשקפה של המסתכל. הטוב והרע הם שני הצדדים של אותו המטבע.

זה רע, מפני שר"ץ לא תחולל לעולם מהפך. אי-אפשר לחולל בארץ מהפך מבלי לעורר את המוני הציבור המיוחל, אשר קולותיו מכריעים עתה בבחירות, ויכריעו יותר ויותר בבחירות הבאות.

לר"ץ אין זיקה לציבור ענקי זה. היא זרה לו, והוא זר לה.

מצד אחר, ר"ץ מבטאת את השקפתו של החלק הטוב של שיכבת-העילית. אין היא הולכת יותר מדי לפני המחנה, אין היא אומרת דברים שאינם מקובלים על הציבור הרחב הזה.

ואם הליכוד יהיה בעל יכולת זו, ינהג כך כלפי המערך.

כל זה צריך לעמוד לנגד עיניו של הבורח האינטליגנטי בבואו להחליט אם להצביע בעד הרשימה הגדולה או בעד אחת הרשימות הקטנות בגוש שלו.

א יחליט הבורח להצביע בעד אחת הרשימות הקטנות, בעד איוו מהן הוא צריך להצביע?

אינו רואה את עצמי מוסמך לעזור לבוחר הימני לבחור בין התחיה, המפר"ל, צומת ומולדת. בעיניי ההבדלים ביניהם עיריים, ויכריעו בווראי הטעם האישי או האהרה לרמות זו או אחרת. במחנה הדתי תקבע, מן הסתם, ההשתייכות המסורתית לפלג זה או אחר — ומי אני שאנתן עצות.

בצד השמאלי של הבימה המצב מסובך הרבה יותר. יש מיבחר בין חמש רשימות — ועצם הריבוי הזה